

Dr hab. prof. UW Jacek Męcina

Instytut Polityki Społecznej WNPiSM UW

Recenzja pracy doktorskiej mgr Beaty Partyki pt. *Przygotowanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych do wejścia na rynek pracy na przykładzie powiatu brzozowskiego w województwie podkarpackim.*

Uwagi wstępne

Praca doktorska mgr Beaty Partyki pt. *Przygotowanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych do wejścia na rynek pracy na przykładzie powiatu brzozowskiego w województwie podkarpackim* przygotowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Piotra Błędowskiego oraz dr I. Buchowicz – promotora pomocniczego z pewnością mieści się w obszarze dyscypliny nauk o polityce publicznej. Struktura pracy wyraźnie eksponuje badawczy charakter rozprawy, z ambicją formułowania wniosków i rekomendacji zmian w dwóch obszarach powiązanych z wejściem absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na rynek pracy – systemie edukacji i w polityce rynku pracy.

Praca składa się z pięciu rozdziałów i 224 stron oraz załączników: rozbudowana bibliografia oraz aneks zawierający instrumenty badawcze oraz tabele wyników.

Zakres pracy

Przedmiotem dysertacji mgr Partyki jest proces przechodzenia absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na rynek pracy. Autorka dokonuje zatem dość szczegółowej analizy systemu edukacji oraz jego wpływu na płynność

wchodzenia absolwentów na rynek pracy, głównie poprzez przygotowanie zawodowe młodzieży. Drugim segmentem analizy jest rynek pracy ze swoimi cechami warunkującymi wejście młodych absolwentów na rynek pracy, przy czym doktorantka koncentruje się nie tyle na cechach rynku a na opisie sytuacji i aktywności urzędów pracy w pomocy młodym bezrobotnym w przełamywaniu barier startu zawodowego. Obszerną część pracy stanowią badania doktorantki. Podkreślenia wymaga, że badania własne Doktorantka poprzedziła dokładną analizą badań prowadzonych we wcześniejszych latach, a wnioski z nich zastosowała w swojej pracy. Rozbudowana kwerenda lokalnych badań zasługuje na uznanie, także z uwagi na spójność prowadzonej analizy z wcześniejszym dorobkiem. Doktorantka analizuje zarówno system kształcenia w powiecie brzozowskim w województwie podkarpackim, strukturę kształcenia ponadgimnazjalnego oraz prezentuje opis szkół ponadgimnazjalnych. Dokonano też analizy niedopasowań kwalifikacyjnych między podażą a popytem na pracę w analizowanym powiecie, niestety na podstawie wątpliwych wniosków analizy zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Przede wszystkim zaprezentowano wyniki własnych badań ilościowych oraz wywiadów pogłębionych z przedstawicielami szkół. W ostatniej części wnioskowej znajdujemy ocenę analizowanych obszarów oraz rekomendacje do zmian zarówno w systemie edukacyjnym jak i w polityce rynku pracy.

Przyjęta konstrukcja i metoda

Recenzowana praca doktorska ma przejrzystą strukturę. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii i aneksu. W rozdziale pierwszym znajdujemy analizę systemu edukacji w Polsce i w Europie w kontekście oceny przygotowania uczniów i absolwentów do wejścia na rynek pracy. Analizie poddano zarówno koncepcję kształcenia zawodowego jak i opis poradnictwa zawodowego w systemie szkolnym. Zabrakło, może ze względu na zakres

badania informacji i oceny reform kształcenia zawodowego podejmowanych w ostatnich latach, w tym spodziewanej efektywności tzw. szkół branżowych oraz stawiania na szerszą współpracę szkół z pracodawcami. Ten wątek, tak ważny z perspektywy tematu pracy znalazł się w większym stopniu w analizach teoretycznych funkcjonowania systemów kształcenia zawodowego w innych krajach UE. W rozdziale drugim autorka przybliży politykę rynku pracy prowadzoną wobec absolwentów. Analizie poddano wybrane instrumenty i programy skierowane do bezrobotnej młodzieży w fazie przechodzenia z systemu edukacji na rynek pracy, przy czym niedostatecznie wyeksploatowano wątek sanowania przez politykę rynku pracy wad systemu edukacji, związanych z deficytami doradztwa zawodowego, wiedzy o rynku pracy, umiejętności praktycznych. Kolejne trzy rozdziały badawcze zawierają charakterystykę systemu kształcenia oraz rynku pracy w powiecie brzozowskim. Zidentyfikowano obszary, w których system edukacyjny jest nieefektywny, w kontekście przygotowania uczniów do tranzycji, z opisem metodologii badań własnych, dobrze sformułowaniem celem badań i doбором narzędzi badawczych. Zaprezentowano także wyniki badań ilościowych i jakościowych, które posłużyły do weryfikacji przyjętej tezy. W ostatnim rozdziale znajdują się wnioski i rekomendacje zmian, których uzasadnieniem są zaprezentowane wyniki wcześniejszej analizy i badań.

W rozprawie doktorantka prawidłowo zastosowała wiele metod badawczych. Po pierwsze była to analiza materiałów wtórnych, tj. dostępnej literatury i raportów z badań oraz analiza danych statystycznych GUS, MEN i urzędów pracy. Po drugie były to własne badania ilościowe przeprowadzone metodą ankietową w marcu 2016 r. wśród wszystkich uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w powiecie brzozowskim. Po trzecie wywiady pogłębione z dyrektorami szkół i nauczycielami odpowiedzialnymi za poradnictwo zawodowe w szkołach powiatu brzozowskiego. Podkreślenia wymaga bogata i dobrze zastosowana literatura przedmiotu, z kilkoma istotnymi brakami m.in. K. Mlonek

– Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań, J. Męcina, Absolwent na rynku pracy oraz nurt badań nad bezrobociem młodzieży prowadzonych pod kierunkiem M. Szyłko Skoczny. Bardzo pozytywnie oceniam dokładne udokumentowanie badań w aneksie do pracy.

Atutem pracy bez wątplenia jest jej aplikacyjny charakter, wprost zawierający wnioski i rekomendacje kierowane do szkół, czy urzędów pracy. Generalnie, mgr Partyka najwięcej oczekiwań formułuje pod adresem doradztwa zawodowego, które powinno być jej zdaniem swoistym spoiwem, czy łącznikiem pomiędzy światem edukacji a biznesem. O ile wiele rekomendacji dotyczących funkcjonowania szkół jest możliwych do szybkiego zastosowania, przy odpowiednim stosunku do nich decydentów, to rekomendacje kierowane do urzędów pracy wymagają już jej zdaniem interwencji legislacyjnej, co pokazuje z całą mocą podstawowe deficyty modelu kształcenia zawodowego, oddalonego, także instytucjonalnie od rynku pracy. Niestety bardzo mało rekomendacji dotyczy współpracy z biznesem, który mimo, że rozdrobniony powinien być mocniej włączany w kształcenie zawodowe. Takich pomysłów w części wnioskowej brakuje mi zdecydowanie. Wynika to z pewnością z uwzględnienia przez Doktorantkę pełnych realiów procesu tranzycji w powiecie, co nie zmienia faktu, że ścisłe związki edukacji z rynkiem pracy mogą być budowane tylko w oparciu o model kształcenia dualnego jako jednej z form kształcenia zawodowego.

Konkluzja

Przedstawiona przez Panią mgr B. Partykę rozprawa doktorska spełnia w mojej ocenie wymogi stawiane pracom doktorskim zarówno w zakresie oryginalności przedstawianych problemów, samodzielności dociekania w zakresie ich rozwiązań, jest ona również potwierdzeniem wystarczającej wiedzy teoretycznej

autorki oraz daje rękojmię przygotowania do prowadzenia przez Nią prac badawczych.

Trafny i obszerny dobór literatury, jak również szeroka analiza dorobku literatury, a przede wszystkim przeprowadzone i zaprezentowane badania własne stanowią o wysokich walorach naukowych przedstawionej dysertacji.

Drobne zastrzeżenia dotyczą doboru zarówno dostępnej literatury przedmiotu, jak również metody analiz naukowych. Pomimo jednak tych drobnych mankamentów, podkreślić należy, że nie wpływają one na ogólną wysoką ocenę przedstawionej rozprawy, decydującą o jej samodzielności, nowatorskości, co powoduje, że przedstawiona dysertacja może zostać uznana za ważny element dorobku nauk ekonomicznych.

Mając na uwadze powyższe Recenzent uznaje, że przedstawiona praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązujące przepisy.

Warszawa, 20.04.2018 roku

prof. UW dr hab. Jacek Męcina